

BOŞANMANIN MİRASTAN FERAGAT SÖZLEŞMESİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE EFFECT OF DIVORCE ON THE INHERITANCE RENUNCIATION AGREEMENT

Hande DENİZ*

Özet: Bilindiği üzere mirastan feragat sözleşmesi, mirasbırakan ile müstakbel ve muhtemel mirasçısı arasında yapılan ve mirasçının mirasbırakana karşı ileride doğabilecek miras hakkından vazgeçmesini konu alan bir sözleşmedir. Ülkemizde özellikle ikinci evliliklerini yapan kişilerin, müstakbel eşleri ile evlenmeden önce mal rejimi sözleşmesi ve bununla birlikte mirastan feragat sözleşmesi yapmak istedikleri görülmektedir. Böylelikle eşler evlilik ilişkisinde maddi meseleleri bir kenara bırakmak ve önceki evliliklerinden olan çocuklarını, ileride ortaya çıkabilecek miras uyuşmazlıklarına karşı ekonomik açıdan garanti altına almak istemektedirler.

Mirastan feragat sözleşmesinin tarafı olan kişinin mirasbırakandan önce ölmesi, tarafların boşanması vs. gibi durumlarda sözleşmenin akibetinin ne olacağı, mirastan feragat sözleşmesi ivazlı olarak düzenlenmişse bu ivazın iade edilip edilmeyeceği kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Çalışmamızda mirastan feragat sözleşmesi ile ilgili genel olarak bilgi verdikten sonra boşanmanın mirastan feragat sözleşmesine etkisini ve eşle yeniden evlenme halinde oluşan hukuki durumu değerlendireceğiz.

Anahtar Kelimeler: Mirastan Feragat Sözleşmesi, Ölüme Bağlı Tasarruf, Beklenen Hak

Abstract: As it is known, with the inheritance renunciation agreement made between the inheritor and the future and probable heir, the heir renounces the right of inheritance that may arise in the future against the inheritor. In our country, it is seen that especially people who are getting married for the second time want to make a marital agreement and an inheritance renunciation agree-

* Dr. Öğr. Üyesi, T.C. Doğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, hdeniz@dogus.edu.tr. ORCID: 0000-0002-9767-1948, Makalenin Gönderim Tarihi: 20.12.2023, Kabul Tarihi: 08.02.2024

ment with their future spouses before the marriage. Thus, spouses want to leave financial issues aside in the marriage relationship and economically guarantee their children from previous marriages against inheritance disputes that may arise in the future.

In such cases as the death of the person who is a party to the inheritance renunciation agreement before the inheritor, divorce of the parties, etc. what will be the outcome of the contract, if the inheritance renunciation agreement has been drawn up with consideration, whether this consideration will be returned are not clearly regulated in the law. In our study, after giving general information about the inheritance renunciation agreement, we will evaluate the effect of the divorce on inheritance renunciation agreement and the legal situation in case of remarriage to the spouse.

Keywords: Inheritance Renunciation Agreement Testamentary Disposition, Expected Right

GİRİŞ

Mirastan feragat sözleşmesi miras bırakanın sağlığındaiken mirasçısı ile yaptığı ve muhtemel mirasçının ileride doğacak mirasçılık sıfatından vazgeçmesini konu edinir. İster ivazlı ister ivazsız düzenlensin muhtemel mirasçı, mirasçılık sıfatını bu sözleşmenin akdedilmesi ile kaybeder.

Miras bırakan mirastan feragat sözleşmesini herhangi bir mirasçısı ile düzenleyebilir ancak bu sözleşme asıl etkisini saklı paylı mirasçılar bakımından gösterir. Zira mirastan feragat sözleşmesinin saklı paylı mirasçılarla yapılması durumunda miras bırakanın serbest tasarruf oranı da kendiliğinden artmış olur. Eş her ne kadar zümre mirasçısı olmasa da zümre mirasçıları ile birlikte mirasçı olur ve saklı payı bulunur. Miras bırakanın eşi ile mirastan feragat sözleşmesi düzenlemesinin önünde kanunen bir engel bulunmamaktadır.

Uygulamaya bakıldığında genellikle ikinci ve sonraki evliliklerde eş ile mirastan feragat sözleşmesi yapıldığı görülmektedir. Mirastan feragat sözleşmesinin tarafı olan kişinin miras bırakandan önce ölmesi, tarafların boşanması vs. gibi durumlarda sözleşmenin akıbetinin ne olacağı, mirastan feragat sözleşmesi ivazlı olarak düzenlenmişse bu ivazın iade edilip edilmeyeceği hususu kanunda düzenlenmemiştir. Çalışmamızda genel olarak mirastan feragat sözleşmesi ile bilgi verdikten sonra boşanmadan önce düzenlenen mirastan feragat sözleşmesinin boşanma ve eşle yeniden evlenme durumundaki etkisini değerlendireceğiz.

I. MİRASTAN FERAGAT SÖZLEŞMESİNİN ÖZELLİKLERİ

A. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 528-530. maddeleri arasında düzenlenen mirastan feragat sözleşmesi, kanunda tanımlanmamıştır. Mirastan feragat sözleşmesi, miras bırakan ile muhtemel mirasçısı arasında, ivazlı veya ivazsız olarak yapılabilen ve muhtemel mirasçının ileride doğması olası mirasçılık sıfatından tam veya kısmi olarak vazgeçmesini konu alan bir miras sözleşmesidir.¹ Türk İsviçre hukukunda mirastan feragat sözleşmesinin özellikle Türk Medeni Kanunu sistematigi içindeki yeri dikkate alındığında miras sözleşmesinin bir türü olduğu kabul edilmektedir.² Mirastan feragat sözleşmesi olumsuz miras sözleşmesi olarak da adlandırılmaktadır.³

¹ Rona Serozan/Baki İlkay Engin, "Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları", Güncellenmiş 8. Baskı, Ankara 2022, s.387 vd.; O. Gökhan Antalya, "Miras Hukuku", C:III, Genişletilmiş 5. Baskı, Seçkin, Ankara 2021, s.191, 279; Hakan Albaş, "Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hükümlerine İlişkin Bazı Sorunlar", *DEÜHFD*, 2007, C.9, Özel Sayı, s. 535; Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1987, s. 300 vd.; O. Gökhan Antalya, "Mirastan Feragat Sözleşmesi", Alkım Yayınevi, İstanbul 1999, s. 28 vd.; Mustafa Dural/ Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku*, 18. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022, s. 197; Ali Naim İnan/Şeref Ertas/Hakan Albaş, "Miras Hukuku", *Mevzuattaki Değişikliklere ve Uygulamalardaki Yeniliklere Göre Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 11. Baskı*, Ankara 2022, s. 289; Mehmet Ayan, *Miras Hukuku*, 9. Baskı, Seçkin, Ankara 2016, s.146; Şeref Ertas, "Mirastan Feragat", *DEÜHFD*, İzmir 2019, C.21, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan Özel Sayı, s. 2893; Zahit İmre /Hasan Erman, *Miras Hukuku*, 16. Basım, DER Yayınları, İstanbul 2022, s.194; Hasan İşgüzar/Mehmet Demir/Süleyman Yılmaz, *Miras Hukuku*, Yetkin, Ankara 2019, s.81; Bilge Öztan, *Miras Hukuku*, 12. Bası, Yetkin, Ankara 2021, s. 254; Fikret Eren/İpek Yücer Ak-türk, *Türk Miras Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s. 180; Levent Bıçakçı, *Mirastan Feragat Sözleşmesi*, İstanbul 1999, s. 2-3; Mustafa, Dural, *Miras Sözleşmeleri (İsviçre, Alman ve Avusturya Hukuklarıyla Karşılaştırmalı Olarak)*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1980, s. 43.

² Albaş, s. 535; Dural, s. 43.

³ Stephanie Hrubesch-Millauer, *CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht, Art.457-640 ZGB*, Eds. Breitschmid, Peter/Jungo, Alexandra, 3. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG, 2016, Art. 495, N.1; Antalya, s.190; Ayan, s.117; Ahmet Kılıçoğlu, *Miras Hukuku Genişletilmiş 12. Bası*, Turhan Kitabevi, Ankara 2022, s.151; Hüseyin Hatemi, *Miras Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 10. Bası, Onikilevha, İstanbul 2022, s. 109; İşgüzar/Demir/Yılmaz, s. 81.

Mirastan feragat sözleşmesinin hangi şekilde yapılması gerektiği kanunda düzenlenmemiştir. 11.2.1959 tarih ve 16/14 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'nda mirastan feragat sözleşmesinin bütün miras sözleşmeleri gibi resmi vasiyetname şeklinde yapılması gerektiği açıkça belirtilmiştir.⁴ Bu durumda TMK m.532 vd. hükümleri miras sözleşmesinin iki taraflı özelliği dikkate alınarak uygulama alanı bulur.⁵

Mirastan feragat sözleşmesi miras bırakanın sağlığında muhtemel mirasçısı ile ileride doğması muhtemel miras hakkından vazgeçmesi amacı ile yapıldığından, mirastan feragat sözleşmesi feragat eden mirasçı bakımından sağlar arası işlem niteliği taşır. Doktrinde her ne kadar mirastan feragat sözleşmesinin bu sebeple dar anlamıyla bir ölüme bağlı tasarruf veya miras sözleşmesine benzemediği belirtilse de⁶ miras bırakan açısından geniş anlamda bir ölüme bağlı tasarruf niteliğini taşıdığı kabul edilmektedir.⁷

TMK m. 528 "Miras bırakan, bir mirasçısı ile karşılıksız veya bir karşılık sağlanarak mirastan feragat sözleşmesi yapabilir. -Feragat eden, mirasçılık sıfatını kaybeder. -Bir karşılık sağlanarak mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörülmedikçe, feragat edenin altsoyu için de sonuç doğurur" şeklinde düzenlenmiştir.

⁴ "Mahkemece davanın dayanağı belgenin mirastan feragat sözleşmesi niteliğinde olduğu kabul edilmiştir. Davalının imzasını taşıyan belgenin düzenlendiği tarihte tarafların murisi sağ olup belgede imzası bulunmamakla birlikte yasada düzenlendiği gibi resmi şekilde yapılmamış olmasından dolayı mirastan feragat sözleşmesi (TMK m. 528 ve 545 ile 11.02.1959 tarih 16/14 sayılı YİBK) olarak nitelendirilemeyeceği açıktır." Yarg.14. HD., E. 2015/2635 K. 2015/9871 T. 5.11.2015 (Lexpera).

⁵ Antalya, s.192, 193; İnan/ Ertaş / Albaş, s. 290; Tarafların mirastan feragat sözleşmesinden dönmesine de TBK m. 13 değil, TMK m. 546 uygulanacaktır. Bkz. Ertaş, s. 2894.

⁶ Bu yönde Dural/Öz, s. 197; Serozan/Engin, s. 390; İmre/Erman, s. 194.

⁷ Hrubesch-Millauer, Art.495 ZGB N. 1; Serozan/Engin, s. 390; İmre/Erman, s. 194; Antalya, s. 283; Antalya, Feragat, s. 61 vd.; Dural/Öz, s. 197; Dural, s. 43; İsviçre Hukuku bakımından Weimar, ivazsız mirastan feragat sözleşmesinin saf ölüme bağlı tasarruf olduğunu kabul ederken, ivazlı feragat sözleşmesinin hem ölüme bağlı tasarruf hem de sağlararası işlemden oluşan ikili bir işlem niteliğinde olduğunu kabul etmektedir (Bkz. Peter Weimar, "Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Das Erbrecht, Die Erben: Die gesetzlichen Erben/Die Verfügung von Todes wegen", Art.457-516 ZGB, Eds. Hausheer, Heiniz/Walter, Hans Peter, Stämpfli Verlag AG, Bern, 2009, Art.495 ZGB N. 2 vd.); Eren/Yücer Aktürk, s. 180.

TMK m. 528/I hükmünden de anlaşıldığı üzere, miras bırakanın saklı paylı olmayan mirasçısı ile de mirastan feragat sözleşmesi yapılabilir. Kanuni mirasçılar, atanmış mirasçılar ve hatta vasiyet alacaklısıyla dahi mirastan feragat sözleşmesi yapılması mümkündür.⁸ Ancak saklı paylı mirasçı dışında bir kimseyle bu sözleşmenin yapılmasına gerek yoktur; zira miras bırakan saklı pay dışında malvarlığında zaten serbestçe tasarrufta bulunabilir. Bu nedenle mirastan feragat sözleşmesi asıl önemini saklı paylı mirasçılar ile yapılması bakımından gösterir.⁹

Mirastan feragat sözleşmesinin yapıldığı anda, henüz kazanılmış bir miras hakkı bulunmadığı açıktır. Zira miras açılmadıkça miras hakkının sadece beklentisinden bahsedilebilir. Mirasçılara bu aşamada sağlanan koruma da sınırlıdır. Saklı paylı mirasçılar bakımından saklı payları kanun hükümleri ile korunmuştur, miras bırakan saklı paylar üzerinde tasarrufta bulunamaz. Miras bırakan saklı paylar üzerinde tasarrufta bulunursa, saklı paylı mirasçıların bu tasarruflara karşı tenkis davası açma hakkı bulunur (TMK m.560). İradi mirasçılar bakımından, miras bırakan düzenlemiş olduğu miras sözleşmesinden kural olarak tek taraflı olarak dönemez. Ayrıca miras bırakanın miras sözleşmesi ile bağdaşmayan ölüme bağlı tasarruflarına ve sağlar arası bağışlamalarına itiraz edilebilir (TMK m.527/II). Kural olarak bu düzenlemelerin hiçbirisi miras bırakanın terekəsi üzerinde dilediği gibi tasarruf etmesini engellemez. Mirasçılar miras açıldığında terekede ne kalmış ise onu paylaşmak durumunda kalırlar.¹⁰

Mirastan feragat sözleşmesinde, mirasçının beklenen miras hakkının tamamından veya bir kısmından ya da belirli oranından feragat etmesinin mümkün olduğu kabul edilmektedir.¹¹ Kanunda yer alan

⁸ Weimar, Art.495 ZGB N. 4; İnan/Ertaş/Albaş, s. 290; Eren/Yücer Aktürk, s. 181.

⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 301; Albaş, s. 538; Serozan/Engin, s. 389; İmre/Erman, s. 196; Dural/Öz, s. 199; Baki İlkay Engin, "Zümrede Halefiyet İlkesi Işığında Mirastan Feragatin Altsoya Etkisi (TMK 528 III Kuralının Anlamı), Prof. Dr. Sermet Akman'a Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 349; Ayan, s. 146; Ertaş, s. 2895; Hatemi, s. 109; İşgüzar/Demir/Yılmaz, s. 81; Öztan, s. 254.

¹⁰ Albaş, s. 538.

¹¹ Hrubesch-Millauer, Art.495 ZGB N.1a; Philipp Studhalter, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), Eds. Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz, Roland Fankhauser, 4. Aufl. Orell Füssli Verlag AG 2021, Art.495 ZGB N. 1; Albaş, s.540; Dural/Öz, s. 198; Eren/Yücer Aktürk, s.182.

mirastan feragatte ilişkin hükümlerde tam feragat esas alınmaktadır. Mirastan feragatin tam olması halinde, feragat eden mirasçı, kural olarak mirasçılık sıfatını kaybetmekteyken (TMK m.528/II), kısmi feragatte, feragat edenin mirasçılık sıfatı kural olarak devam eder, bu durumda terekedeki hak sahipliğinin feragat oranında azalması söz konusu olur.¹² Kısmi feragat sözleşmesi yapıldığında, mirasçının miras ya da saklı pay üzerinde hakkı belirli oranda devam eder.

Mirastan feragat sözleşmesinin temel amacı miras hakkının önceden tasfiyesidir. Feragat edenin feragati tam ve geçerli ise miras bırakanın ölümünde feragat eden miras bırakana mirasçı olamaz. Elbette ileride doğması muhtemel mirasçılık sıfatının yitirilmesi feragat edenin miras hukukundan kaynaklanan haklarını kaybetmesi anlamına gelip, miras bırakan ile feragat eden arasında borçlar hukukundan kaynaklanan bir hukuki ilişki varsa bu geçerliliğini koruyabilir.¹³ Mirastan tam feragat halinde feragat eden mirasçılık sıfatını kaybedeceği için, artık bu sıfatla miras sebebiyle istihkak davası, ölüme bağlı tasarrufların iptali davası gibi davaları açamaz.¹⁴

B. Mirastan Feragat Sözleşmesinin İvazlı ya da İvazsız Olarak Düzenlenmesi

Mirastan feragat sözleşmesi ivazlı veya ivazsız olarak yapılabilir. Mirastan feragatin miras bırakanın ölümü ile ortaya çıkan doğal sonucu, feragat ister ivazlı ister ivazsız yapılsın miras bırakandan önce ölen, mirastan yoksun olan, mirasçılıktan çıkarılan ya da mirası red-

¹² Kılıçoğlu, s. 153; Albaş, s. 536; İşgüzar/Demir/Yılmaz, s. 81; Albaş, mirastan feragatte, feragat eden her ne kadar TMK m. 528/II hükmü gereğince mirasçılık sıfatını yitirse de TMK m. 574. maddesinin açık ifadesinden karşılık alınarak yapılan feragat sözleşmelerinde, alınan karşılığı (ivaz), tenkis davası nedeniyle geri verilmekle yükümlü olduğunda, feragat eden mirasçının dilerse tenkis edilen değeri verebileceği veya almış olduğu karşılığı tamamen iade ederek, hiç feragat etmemiş gibi paylaşmaya katılabileceğinin düzenlendiğini, karşılık alınarak yapılan miras sözleşmeleri bakımından, feragat eden mirasçılarının mirasta hak sahipliğinin sona ermesinin, aldığı karşılık tenkise tabi olduğunda feragat eden mirasçının aldığını tamamen geri vermeme olumsuz koşuluna bağlı olduğunu kabul etmek gerektiğini belirtmektedir. Bkz. Albaş, s. 536, dn. 3; Weimar, Art. 495 ZGB N. 5; İnan/ Ertaş / Albaş, s. 292; Ayan, s. 147.

¹³ Bıçakçı, s. 52.

¹⁴ Ertaş, s. 2898; Bu bakımdan mirasçılık belgesi de talep edememesi ve mirasçılık belgesinde kendine pay verilmemesi de gerekir.

deden mirasçı gibi mirasçılık sıfatının ve tüm bu sığata bağılı hakların yitirilmesi ve mirasçının miras bırakanın borçlarından da sorumlu olmamasıdır.¹⁵

İvazsız feragatte, mirasçı hiçbir karşılık almaksızın miras hakkından vazgeçer. Bu sözleşmede miras bırakan yalnızca karşı tarafın feragat beyanını kabul eder ve karşılığında sağlar arası borç altına girmez. İvazlı mirastan feragat sözleşmesinde ise mirasçı, miras bırakanın sağlığında aldığı ya da alacağı karşılık sonucu mirastan feragat eder. Miras bırakan, mirasçının yalnızca feragat beyanını kabul etmeyip, feragat edene karşı bir ivaz ödeme borcu altına da girer. İsviçre Medeni Kanunu Art. 495/I'de ivazlı feragat için "Erbauskauף" ifadesi kullanılmaktadır yani "mirasın satın alınması" olarak ifade edilmektedir. Anlaşılaçağı üzere, feragatin bu türünde feragat eden mirasçı ileride doğması muhtemel miras hakkını peşinen almış olmaktadır.

Mirastan feragatin ivazlı olup olmaması feragat edenin altsoyuna etki hususunda önem arz eder. TMK m.528/III'e göre: "Bir karşılık sağlanarak mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörölmedikçe feragat edenin altsoy için de sonuç doğurur". Eğer miras bırakan ivazlı feragat sözleşmesi yapmışsa bu durumda aksi sözleşmede kararlaştırılmağı sürece feragat edenin altsoyuna etki eder.¹⁶ Feragat edenin alt soyunu doğrudan etkileyen bu durum ivazlı feragat sözleşmesinin en önemli hukuki sonucudur. Feragat edenin altsoy üzerindeki bu tesir, altsoyun miras bırakana hiçbir zaman mirasçı olamaması şeklinde kendisini gösterir.

İvazsız feragatte ise altsoy feragat sözleşmesinden etkilenmez. İsviçre Medeni Kanunu'nda ise (ZGB Art.495), feragat ivazlı da ivazsız da olsa, feragat edenin alt soyu için sonuçları aynıdır. Buna göre altsoy her durumda feragatten olumsuz etkilenir ve ileride miras bırakana

¹⁵ Serozan/Engin, s.390; Hrubesch-Millauer, Art. 495 ZGB, N.6; Studhalter, Art. 495 ZGB, N.6; İnan/Ertaş /Albaş, s. 292; Ayan, s. 147; Öztan, s. 255.

¹⁶ "Somut olayda mirasçı S. U. karşılık almak suretiyle miras hakkından vazgeçtiğinden bu durum altsoy için sonuç doğuracağından altsoyuna pay verilmeksizin mirasçılık belgesi düzenlenmesi gerekirken, mahkemece belirtilen hususlar göz- zetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görölmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir". Yarg.14. HD., E. 2015/2154 K. 2015/6570 T. 12.6.2015 (Lexpera).

mirasçı olamaz.¹⁷ Kanunun koyucunun TMK m. 528 hükmünü, karşılıklı ve karşılıksız feragat ayırımı yapmadan feragatin altsoya etkisini kabul eden İsviçre Medenî Kanunu'nun 495. maddesinden farklı düzenlemesi Türk toplumunun düşünce biçimine ve aile yapısına daha uygundur. Feragat karşılık sağlanarak yapılmış ise feragat sözleşmesinde belirtilmedikçe, feragat, feragat edenin altsoyuna etkili olur ve onların da mirasçılık sıfatlarını kaldırır. Feragat karşılık sağlanmadan yapılmışsa, feragat, feragat edenin altsoyunu etkilemez.¹⁸ Zira miras bırakanın elde ettiği ivaz malvarlığına dahil olur ve onun ölümü ile birlikte yine altsoyu bundan faydalanmış olur. Bu nedenle kanun koyucu ivazlı ve ivazsız feragat arasında bir ayrıma gitmiştir.

Bazı yazarlar m.528/III'te yer alan "aksi sözleşmede öngörülmedikçe" ifadesinden yola çıkarak ivazsız feragat sözleşmelerinde de feragat edenin altsoyunun mirasçı olmayacağını kararlaştırılabileceğini savunmaktadır.¹⁹ Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre,²⁰ bu hükümdeki ifadeden karışık kavram kanıtı yoluyla, bu yönde sonuç çıkarılamaz. Şöyle ki yasada açıkça yasaklayan hüküm olmamasına rağmen, yasanın saklı pay kurallarına yönelik düzenlemelerin özüne aykırı yorumdan sakınılmalıdır. TMK m.528/III'te sadece ivazlı feragatin aksinin öngörülebileceği düzenlenmiştir. İvazlı feragatte aksinin kararlaştırılması durumu altsoyun lehine bir durum yaratırken, ivazsız feragat bakımından kanunun kendisine tanıdığı bir haktan altsoyu mahrum bırakmak sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenlerle, ivazsız feragat sözleşmelerinde feragat edenin altsoyunun mirasçı olmayacağını kararlaştırılamayacağını düşünmekteyiz.

C. Mirastan Feragat Sözleşmesinin Düzenlenme Amacı

Mirastan feragat sözleşmesi mirasının ileride nasıl paylaşılacağını planlayan miras bırakan için önemli bir araçtır.²¹ Feragat sözleşmesi farklı amaçlarla düzenlenebilir. Miras bırakan tasarruf oranını geniş-

¹⁷ Hrubesch-Millauer, Art. 495 ZGB N. 6; Kocayusufpaşaoğlu, s. 302.

¹⁸ Bkz. TMK m.528'in madde gerekçesi.

¹⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 206; İmre, s. 268; İmre/Erman, s. 198; İşgüzar/Demir/Yılmaz, s. 83.

²⁰ Albaş, s. 540; Escher, A., N.8 zu Art. 495, s. 353; Oğuzman, s. 166; İnan/Ertas/Albaş, s. 266; Dural/Öz, s. 201; Ayan, s. 149; Eren/Yücer Aktürk, s.185.

²¹ Engin, s.350.

letmek ve mirasının ölümünden önce tasfiye etmek maksadı ile muhtemel mirasçısı ile mirastan feragat sözleşmesi yapmak isteyebilir. Kanun koyucunun mirastan feragat sözleşmesini düzenlemesindeki birincil amacı budur. Uygulamada ticari işletme sahibi bir miras bırakanın ticari işletmeyi birden fazla kişi arasında bölüştürmemek için bu yola başvurduğu da görülür.²² Bilindiği üzere saklı pay kuralları kanunda emredici şekilde düzenlenmiş olup, miras bırakan belirli durumlar haricinde bunu bertaraf edemez. Daha doğru ifade ile miras bırakan terekesinde istediği gibi tasarrufta bulunabilecek ise de saklı paylı mirasçılarının varlığı halinde saklı paylı mirasçıların tenkis davası açarak saklı paylarını talep etmeleri mümkündür. Bu nedenle kanun koyucu miras bırakanı bazı durumlar bakımından tasarruf oranını artırma imkanları tanımıştır. Bunlardan biri TMK m. 510 vd. maddelerinde düzenlenen mirasçılıktan çıkarmadır. Miras bırakanın mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilmesi için ya mirasçı, miras bırakanı veya miras bırakanın yakınlarından birine karşı ağır suç işlemiş olmalı ya da mirasçı, miras bırakanı veya miras bırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemiş olmalıdır. Bu haller dışında miras bırakan mirasçısını mirasçılıktan çıkaramaz. Mirasçılıktan çıkarmanın miras bırakan tarafından ölümüne bağlı tasarruf ile yapılması ve miras bırakanın mirastan çıkarma sebebini bu tasarrufta göstermesi gerekir. Bunun dışında miras bırakanın serbest tasarruf oranını genişletebileceği başka bir yol ise muhtemel mirasçısı ile mirastan feragat sözleşmesi yapmaktır. Diğer taraftan ikinci ya da sonraki evliliklerin akabinde bu sözleşmeye başvurulduğunu görüyoruz. Miras bırakanın önceki evliliğinden altsoyunun talebi ile sonraki eş ile nadiren ise sonraki eşin talebi ile ilk evlilikten olan altsoy ile mirastan feragat sözleşmesi yapıldığı görülmektedir. Özellikle ikinci ve ardıl evliliklerini yapan kişilerin müstakbel eşleri ile evlenmeden önce ya da evlenme sonrasında mirastan feragat sözleşmesi yapmak istedikleri görülmektedir. Böylelikle eşler evlilik ilişkisinde maddi konuları bir kenara bırakıp önceki evliliklerinden olan çocuklarını ya da duruma göre eşlerini ileride ortaya çıkabilecek miras uyuşmazlıklarına karşı korur. Hatta bazen ilk evlilikten olan çocuklar genellikle mirasa yeni bir ortak getirecek ikinci evliliğe

²² Serozan/Engin, s.388.

ve eşe sıcak bakmadığından mirastan feragat sözleşmesi onların endişelerini gidermekte ve evliliği kabul edilebilir kılmaktadır.²³ Son zamanlarda sperm bağışçısı babanın doğacak çocuğa karşı miras bırakan sıfatını ortadan kaldırmak amacı ile mirastan feragat sözleşmesi yapıldığı görülmektedir.²⁴

D. Mirastan Feragatten Yararlanacak Kişiler

Mirastan feragat sözleşmesinde, her zaman feragatten kimin yararlanacağı ve o kişi mirasçı olamazsa feragatin hükümden düşüp düşmeyeceği açıkça belirtilmeyebilir. Taraflar; sadece feragatin belirli kişi veya kişiler lehine yapılmasını kararlaştırıp bunların herhangi bir sebeple mirasçı olamaması durumunda, feragatin hükümlerini doğurmaya devam edip etmeyeceği hususunda açıklama getirmemiş olabilirler.²⁵ Diğer taraftan mirastan feragat sözleşmesinde taraflar, feragatin kimin lehine yapıldığı hususunda düzenleme yapmayı tamamen ihmal de edebilirler. Bu durumda TMK m. 529 hükmü devreye girer ve mirastan feragat sözleşmesinden kim ya da kimlerin yararlanacağı ile mirastan feragat sözleşmesinin hükümden düşüp düşmeyeceği söz konusu hüküm uyarınca tespit edilir.

TMK m. 529/I uyarınca, “Mirastan feragat sözleşmesi belli bir kişi lehine yapılmış olup bu kişinin herhangi bir sebeple mirasçı olamaması halinde, feragat hükümden düşer”. Feragat belirli kişi lehine yapılmışsa, feragat edenin payı bu kişiye ait olur. Söz konusu hükmün uygulanabilmesi için, mirastan feragat sözleşmesinde, feragatin seçilen kişi lehine yapıldığının belirtilmesi gerekmektedir.²⁶ Sözleşmeye dâhil edilmediği takdirde, miras bırakanın tek başına feragat eden yerine bir kişiyi feragatten yararlandırmak istemesi bu hükmün uygulanması için yeterli değildir.²⁷

TMK m. 529/I uyarınca feragat hükümden düşerse, feragat eden yeniden mirasçı sıfatı kazanır. Buna karşılık, birden fazla mirasçı lehi-

²³ Albaş, s. 543; Ertaş, s. 2897; Şirin Aydıncık Midyat, “Evlenmeden Önce Mirastan Feragat Sözleşmesi Yapılabilir mi?”, *İMİHD*, 2023, C. 8, S. 1, s. 215.

²⁴ Serozan/Engin, s.388.

²⁵ Weimar, ZGB Art. 496, s. 486.

²⁶ İmre/Erman, s. 199; Weimar, ZGB Art. 496, s. 486; Kocayusufpaşaoğlu, s.302.

²⁷ Weimar, ZGB Art. 496, s. 487.

ne feragat yapılmışsa, bunlardan yalnız bir kısmının mirasçı olamaması halinde ise aksi kararlaştırılmadıkça, feragat hükümsüz kalmaz. Bu durumda lehine feragat edilip de mirasçı olamayanların miras payının kime ekleneceği sözleşmede açıkça düzenlenmiş olabilir. Aksi takdirde bu payların mirasçı kalan diğer feragat lehtarlarına orantılı intikal etmesi gerektiği doktrinde belirtilmektedir.²⁸

TMK m.529/I hükmünün ivazlı feragatte de uygulanıp uygulanmayacağı doktrinde tartışmalıdır. Hâkim olan görüş²⁹ bu hükmün uygulama alanına ilişkin kanunda bir sınırlama bulunmadığından bu hükmün karşılık alınarak yapılan feragatte de uygulanması gerektiğini ileri sürer.

Feragat belirli bir kişi lehine yapılmış ve bu kişi sair sebepten mirasçılık sıfatını kazanamamış ise, onun yerine altsoyu geçemeyeceğinden feragat eden tekrar mirasçılık sıfatını kazanabilir. Zira burada feragat edenin miras payı iradi işlemle başkasına bırakılmaktadır. İradi mirasçılıkta ise kök içi halefiyet geçerli değildir. Bu durumdan TMK m. 529'un açık hükmü gereği sadece feragat eden yararlanır, feragat edenin altsoyu yararlanamaz.³⁰

Mirastan feragat sözleşmesinin belirli kişi lehine yapılmamışsa TMK m 529/II uygulanır. Buna göre "Mirastan feragat sözleşmesi belli bir kişi lehine yapılmamışsa, en yakın ortak kökün altsoyu lehine yapılmış sayılır ve bunların herhangi bir sebeple mirasçı olamaması halinde, feragat yine hükümden düşer." Kanun koyucunun hükmünde geçen "kök" ifadesiyle gerçek anlamda ortak kökü mü yoksa daha geniş olan zümreyi mi kastettiği açık değildir.³¹ Bu düzenlemedeki "ortak kök" ifadesinin zümre başı olarak anlaşılması gerektiği belirtilmektedir.³² İsviçre Medeni Kanunu'nda bu hükme karşılık gelen 496.

²⁸ Ertaş, s.2903; Eren/Yücer Aktürk, s. 189-190.

²⁹ Oğuzman, s. 168-169; İmre, s. 270; Dural/Öz, s. 204; Ertaş, s. 2903.

³⁰ Ertaş, s. 2904.

³¹ Eren/Yücer Aktürk, s. 190; Albaş, s. 547.

³² Albaş, s. 548. Mülga Türk Medeni Kanunu'nun bu hükme karşılık gelen 476. maddede hükmü "...Şahıs tayin etmeksizin aleliltlak diğer mirasçılar lehine yapılan feragat ancak en yakın asli müşterekin fûruuna hamlolunup daha uzak mirasçılara asla şamil olmaz." şeklinde idi. Önceki düzenlemedeki "en yakın asli müşterekin altsoyu" ifadesi, en yakın zümre başının altsoyu yani feragat edenle aynı zümredeki mirasçılar olarak anlaşılmaktaydı. Ayrıntılı bilgi için bkz. Neslihan Akça,

maddede yer alan “Stamm” kelimesinin “zümre” anlamında kullanıldığı kabul edilmektedir.³³ Herhangi bir zümrede yer almadığından, belirli kişi lehine yapılmamış feragatten sağ kalan eşin yararlanması söz konusu olmaz.³⁴ İvazsız feragatte ise, feragat edenin yerine, kökte halefiyet kuralı gereğince altsoyu geçer. Dolayısıyla, ivazsız feragatte feragatin kimin lehine olduğu açıklanmamış ise, TMK m. 528/ III gereğince feragat edenin yerine altsoyu geçer, dolayısıyla TMK. m.529/ II burada uygulanmaz.³⁵

E. Mirastan Feragatin Mirasçılar, Mirasbırakan, Saklı Paylı Mirasçılar ve Alacaklılar Bakımından Etkisi

Mirastan feragat sözleşmesinin asıl amacı saklı paylı mirasçıları mirastan uzaklaştırmaksa da saklı payı olmayan mirasçılarla da yapılması mümkündür. Miras bırakan ileride mirasçı olma ihtimali olan mirasçıların mirastan feragat sözleşmesi yaparak ileride yapılacak bir tasfiyenin dışında bırakabilir.

Yukarıda feragat sözleşmesinin ivazlı ve ivazsız şekilde düzenlenebileceğini belirtmiştik. Feragat sözleşmesinin ivazlı düzenlenmesi, saklı paylı mirasçıların ve bunların alacaklılarının ya da miras bırakanın alacaklarının menfaatine aykırı bir durum oluşturabilir. Miras bırakan ivazlı feragat yaparak malvarlığını azaltmış ve terekede alacaklılarına başvuracak bir değer bırakmamış olabilir. Yine ivazlı feragat yüzünden saklı paylı mirasçıların saklı payları ihlal edilmiş olabilir. Feragat eden ve mirasçıları, alacaklılara karşı feragat için ölümünden önceki beş yıl içinde miras bırakandan almış oldukları karşılıktan, mirasın açılması anındaki zenginleşmeleri tutarında sorumludurlar (TMK m.530). Saklı paylı mirasçılar ödenen bu ivazın saklı payları ihlal eden kısmının tenkisini talep edebilir (TMK m.565/b.II). Saklı payı

“Yasal Mirasçıların Mirastan Feragatinden Yararlanacak Kişilerin Tespiti ve Feragatin Hükümden Düşmesi”, *İNÜHFD*, 2019, C. 10, S. 1, s. 241 vd.

³³ Kocayusufoğlu, s. 304; Oğuzman, s. 169; Dural/Öz, s. 205; Piotet, bu durumda, feragat edenin bulunduğu zümredeki (paranteldeki) mirasçılara kalması konusunda tarafların anlaşmış olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Piotet, § 28, s. 185. Detaylı bilgi için bkz. Kocayusufoğlu, s. 304; Antalya, Feragat, s. 178; Öztan, s. 276; Eren/Yücer Aktürk, s. 191.

³⁴ Kocayusufoğlu, s. 304.

³⁵ Ertas, s. 2904.

zedelenen mirasçı, iflâsı hâlinde iflâs dairesinin veya mirasın geçtiği tarihte kendisine karşı ellerinde ödemededen aciz belgesi bulunan alacaklıların ihtarına rağmen tenkis davası açmazsa, iflâs idaresi veya bu alacaklılar, alacaklarının elde edilmesi için gerekli olan oranda ve mirasçıya tanınan süre içinde tenkis davası açabilirler (TMK m.562/I).

İvazsız feragat, feragat edenin altsoyunu etkilemediğinden yukarıda bahsedilen sonuçlar meydana gelmez. Bu nedenle ivazlı feragatte feragat eden saklı paylı mirasçının saklı payı miras bırakanın tasarruf oranına eklenirken, ivazsız feragat konusu saklı pay miras bırakanın serbest tasarruf oranına eklenmez.³⁶

II. EŞ İLE MİRASTAN FERAGAT SÖZLEŞMESİ DÜZENLENMESİ

A. Genel Olarak

Mirastan feragat sözleşmesi elbette miras bırakan ile eşi arasında da akdedilebilir. Bu sözleşme ile eşlerden biri ya da her ikisi kısmen ya da tamamen mirastan feragat eder.

Miras bırakanın eşi, miras hakkından ve payından kararlaştırılan kişi veya kişiler lehine feragat edebilir. Bu durumda onun payı, lehine feragat ettiği kişi veya kişilere ait olur. Zira feragatin lehine yapıldığı kişi eşin miras payı oranında atanmış mirasçı sayılır. Bu kişi herhangi bir sebeple mirasçı olamazsa feragat hükümden düşer ve eş yeniden mirasçılık sıfatını kazanır.³⁷

Kimin lehine olduğunu belirtmeden de miras bırakanın eşi, miras hakkından ve payından feragat edebilir. Bu olasılıkta, mirastan feragat eden eşin miras payının kime ait olacağı meselesi gündeme gelir. Burada TMK m.529 /II'nin uygulanabilirliğinin incelenmesi gerekir. Bir görüşe göre³⁸ TMK m. 529/II hükmünün uygulanması mümkün değildir, zira evlilik birliğiyle eşler birbirine hısım olmaz, bu durumda mirastan feragat etmemiş olsaydı kimlerle mirasçı olacak idiyse miras bırakanın

³⁶ Serozan/Engin, s.393.

³⁷ Eşlerin çocukları lehine birbirlerinin mirasından feragat etmelerine sıkça rastlandığı; böyle bir olasılıkta çocuklar mirasçı olmadıklarında feragatin hükümden düşmüş sayılacağı yönünde bkz. Serozan/Engin, s. 393, dn.110.

³⁸ Albaş, s. 549.

eşinin onlar lehine mirastan feragat ettiği kabul edilmelidir, feragat eden eşin miras payı ise bunlar arasında yasal miras payları oranında paylaştırılmalıdır, bu durum, yasal mirasçılık lehine yorum kuralının bir gereğidir. Başka görüşe göre³⁹ TMK m. 529/II'nin düzenleniş amacı feragatten yararlanacak kimselerin tespitinden ziyade feragat eden mirasçı dururken, mirasın bir sonraki zümreye geçmesini önlemektir. Eşin mirastan feragatinin TMK m. 529/II'ye göre hükümden düştüğü kabul edildiğinde hükmün bu amacı gerçekleşmiş olmaz. Zira feragat hükümden düştüğü için eş yeniden mirasçı olduğunda bir önceki zümrede mirasçı bulunmadığında miras yine bir sonraki zümreye geçer. Bu durumda miras, eş ve bir sonraki zümre arasında paylaştırılır.

Kanaatimizce, eşler birbirine hısımlıktan dolayı eş mirastan feragat etmemiş olsaydı kimlerle mirasçı olacak idiyse miras bırakanın eşinin onlar lehine mirastan feragat ettiği kabul edilmeli ve feragat eden eşin miras payı ise bu mirasçılar arasında yasal miras payları oranında paylaştırılmalıdır. Her iki görüşe göre de TMK m. 529/II hükmünün eşin miras hakkından feragat ettiği durumu kapsamadığını kabul etmek, hükmün düzenleniş amacına daha uygundur.

B. Evlenmeden Önce Düzenlenmesi

Mirastan feragat sözleşmesinin yapılmasıyla mirastan feragat eden mirasçı, miras hakkını değil, mirasçılığın kazanılmasına ilişkin beklentisini kaybetmektedir. Bu sebeple TMK m.528 /II'de yer alan "Feragat eden, mirasçılık sıfatını kaybeder" şeklindeki ifadesinin yerinde olmadığı belirtilmektedir.⁴⁰

Türk hukukunda kanun koyucu, henüz doğmamış haklardan feragat edilmesinin ya da bu hakları konu alan diğer tasarruf işlemlerinin yapılmasının mümkün olup olmadığını açıklamamaktadır. Bazı hükümlerde bir haktan önceden feragat edilmesi açıkça yasaklanır. Örneğin temsil olunanın temsil yetkisini sınırlama ve geri alma hakkından önceden feragat etmesi (TBK m.42/II), alacaklıların tescile tabi kanuni ipotek haklarından önceden feragat etmeleri (TMK m.893/II), zamanaşımından önceden feragat edilmesi (TBK m.160/I), taksitle sa-

³⁹ Akça, s. 246.

⁴⁰ İmre, s. 267; Ayrıca Bkz. dn. 2'de yapılan açıklamalar.

tısta alıcının yedi gün içinde irade açıklamasını geri alma hakkından, takas hakkından, yerleşim yeri mahkemesinin yetkisinden önceden feragat etmesi (TBK m.255/I; TBK m.257/I; TBK m.262), kiraya veren ve kiracının takas haklarından önceden feragat etmeleri (TBK m.326), kefilin kefalet sözleşmesi hükümleri uyarınca kendisine tanınan haklardan önceden feragat etmesi (TBK m.582/III) kanun koyucu tarafından yasaklanmıştır.⁴¹

Evlenmeden önce ve sonra yapılan mirastan feragat sözleşmeleri arasında geçerlilik bakımından farklılıklar olduğu tartışılmaktadır.⁴² Son yıllarda, uygulamada bazı noterler ileride evlenmeden önce yapılan mirastan feragat sözleşmelerinin geçersiz sayılma ihtimali karşısında kendi sorumluluklarının da doğabileceği düşüncesiyle bunları düzenlemekten kaçınmaya başlamışlardır.⁴³ Nitekim Yargıtay da yakın tarihli bir kararında, müstakbel eşin feragat tarihi itibarıyla mirasçı sıfatının olmadığı ve doğmamış haktan feragat edilemeyeceği gerekçesiyle evlenmeden önce yapılan mirastan feragat sözleşmesinin hükümsüzlüğünü tespit etmiştir.⁴⁴ Gerçekten Yargıtay'ın da katıldığı

⁴¹ Meliha Sermin Paksoy, "Zamanaşımından Feragat (TBK 160)", On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 27 dn. 121.

⁴² Ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Suphi Kurşun "Eşler Arasında Yapılan Mirastan Feragat Sözleşmesi", *Legal Hukuk Dergisi*, 2017, C.15, S. 173, s. 2361-2388; Aydıncık Midyat, s. 218 vd.

⁴³ Aydıncık Midyat, s. 215.

⁴⁴ Yarg. 1. HD. E. 2015/15019, K.2018/14670, T.20.11.2018 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası) Kararda, "Somut olaya gelince, her ne kadar davacı 27.02.2007 tarih ve ... yevmiye numaralı ... 24. Noterliği'nde düzenlenen mirastan feragat sözleşmesi ile miras hakkından feragat etmiş ise de feragat tarihi itibarı ile mirasçı sıfatının olmadığı sabittir. O halde, noterde düzenlenen feragat sözleşmesi TMK m. 528 anlamında bir feragat sözleşmesi olmadığı gibi doğmamış haktan feragat edilemeyeceği, bu beyana hukuki sonuç bağlanamayacağı açıktır..." şeklinde değerlendirme yapılmıştır; kararın eleştirisi için bkz. Serozan/Engin, s.389; Yazar, evlendikten sonra eşler arasında yapılması mümkün görülen mirastan feragat sözleşmesinin Yargıtay tarafından evlenmeden önce geçersiz sayılmasının altında yatan esas sebebin tasarruf yetkisi eksikliği değil, bu sözleşmelerin TMK 23/II hükmüne aykırı görülmesi olduğunu belirtmektedir. Böylece Yargıtay müstakbel eşin, ileride evlendikten sonra dilerse kanunun verdiği yetki çerçevesinde serbestçe feragat edebileceği müstakbel mirasçılık sıfatından ve ileride doğması muhtemel miras hakkından evliliği gerçekleştirme kaygısıyla ve diğer eşin veya ailesinin baskısıyla önceden feragat etmesini TMK 23 hükmüne aykırı görmekte ve kendisini geleceğe yönelik olarak aşırı derecede sınırlamasını engellemek istemektedir. Ayrıca bkz. Aydıncık Midyat, s.288; Yazara göre, olumsuz miras sözleşmesinin

görüşe göre⁴⁵ mirastan feragat ancak mirasçılık için hak sahibi olunabilecek duruma geldikten sonra mümkündür, mirastan feragat şartıyla evlenme veya evlenme akdinden önce mirastan feragat etme geçerli değildir.

Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre⁴⁶ sözleşmenin kurulması esnasında henüz kanuni mirasçı sıfatı taşımayan nişanlılar da feragat sözleşmesinin feragat eden tarafı olabilir. Mirastan feragat sözleşmesinin kurulduğu anda feragat beyanında bulunan tarafın olası mirasçısı sıfatı taşıması bir geçerlilik koşulu değildir. Bu husus sözleşmenin hüküm ifade etmesi için kanuni şart teşkil eder. Bu durumda eş sıfatının kazanılması yasal şartına bağlı olarak henüz eş sıfatı olmayan nişanlılar da mirastan feragat sözleşmesi düzenleyebilmelidir.

Aynı görüş biraz daha ileriye taşınıp henüz nişanlı olmayan fiili birliktelik yaşayan çiftlerin de mirastan feragat sözleşmesine başvurusu kabul edilebilir. Bu durumda yine eş sıfatının kazanılması yasal şartına bağlı olarak çiftler evlenme öncesinde evlenme sözleşmesi ile birlikte veya ondan bağımsız mirastan feragat sözleşmesi düzenleyebilmelidir.

kurulduğu anda feragat beyanında bulunan tarafın olası mirasçısı sıfatı taşıması bir geçerlilik koşulu değildir. Bu husus sözleşmenin hüküm ifade etmesi için kanuni şart teşkil eder. Miras açıldığında feragat eden, feragat gerçekleşmemiş olsaydı mirasçı sıfatını kazanacak idiyse, sözleşme hükümlerini doğurur. Karara konu olan vakialara benzer hallerde işlem geçerliliğini, irade bozuklukları ve ahlaka aykırılık açısından değerlendirmek daha yerinde olacaktır. Bkz. Demirsatan, Barış, "Miras Sözleşmelerinde Aşırı Yararlanmanın Uygulanabilirliği", *DEÜHFD*, 2020, C. 22, S. 2, s. 1074, dn. 72.

⁴⁵ Şakir Berki, *Miras Hukuku*, Sevinç Matbaası, Ankara 1975, s. 49; "Davaya konu Bakırköy 4. Noterliği 29.04.2005 tarih 10242 yevmiye No.lu taahhütname ile davalı ... "Ben Nedime Nilay Çalışkan, Kazım oğlu, 1956 doğumlu, Bayram Tayfun Yılmaz ile nikahlandığımda aramızdaki evlilik herhangi bir sebeple biterse ve evlilik sonrası kendisinden hiçbir hediye ve miras talep etmeyeceğimi beyan ve imza ederim" içerikli beyanda bulunulmuştur. Dava konusu taahhütname TMK 528. maddesinde düzenlendiği üzere mirastan feragat sözleşmesi olarak nitelendirilemeyeceği gibi, bu taahhütname kanunun öngördüğü mirasçılıktan yoksunluk gibi mirasçılık sıfatının kaybedilmesine veya değişmesine neden olacak nitelikte de değildir." Yarg. 7. HD., E. 2022/3328 K. 2023/10 T. 9.1.2023 (Lexpera).

⁴⁶ Bkz. Antalya, Feragat, s. 35, 165; Serozan/Engin, s. 389; Engin, s. 349; Ertaş, s. 2897; Kılıçoğlu, s. 152; Demirsatan, s. 1074 dn. 72; Aydıncık Midyat, s. 227; İnân/Ertaş/Albaş, s. 290; Ertaş, s. 2897.

C. Evlenme Sonrasında Düzenlenmesi

Mirastan feragat sözleşmesinin evlenme sonrasında yapılmasının geçerliliği hususunda tartışma yoktur. Eşlerden biri ya da her ikisi müstakbel miras paylarından kısmen ya da tamamen feragat edebilirler. Evlenmeden önce yapılmak istenen mirastan feragat sözleşmesindeki gibi burada da eşlerin saiki önceki evlilikten olan çocuklarını korumak, evlenmeye onay almak ya da aradaki duygusal bağ bitmiş olmasına rağmen çeşitli sebeplerle evliliklerini sürdürmeyi istemek olabilir.

Mirastan feragat sözleşmesinin tarafı eş olduğunda bu sefer eş mirasçılık sıfatını kaybeder, miras bırakanın borçlarından sorumlu olmaz. Eşin mirastan ivazsız feragat etmesi halinde miras payının altsoya geçmesi kuralı mutlak olarak uygulanmaz. Bu kural zümre mirasçılığı bakımından geçerli olup, eşin muris ile ortak olmayan altsoyuna miras payı geçmez. Miras bırakanın bazı çocukları feragat eden eşten bazıları bir başka eşten ise feragat edenin miras payı miras bırakanın tüm çocuklarına eşit olarak geçer.⁴⁷ Mirastan feragatin ivazlıysa altsoy bu durumdan etkilenmez. Zira eşin altsoyu miras bırakanın da altsoyudur ve mirasçıdır. Mirastan feragat eden eşin önceki evliliğinden altsoyu varsa bu olasılıkta zaten soy bağı ile miras bırakana bağlı olmadığından mirasçı olması da söz konusu olmayacaktır. Bu sonuçlar hem evlenmeden önce yapılan hem de evlenmeden sonra yapılan mirastan feragat sözleşmeleri için geçerlidir.⁴⁸

Eşler çocukları lehine mirastan feragat edebilir. Ancak bu durumda herhangi bir sebeple lehine feragat etmiş oldukları çocuklarının mirasçı olamaması halinde TMK m.529/I gereği feragatin hükümden düşeceği göz ardı edilmemelidir. Bu olasılıkta eş zümre mirasçısı olmadığından TMK m.529/II hükmündeki karinelerin eş bakımından uygulanması söz konusu olmaz.

Eş ile mirastan feragat sözleşmesi yapılırken dikkat edilmesi gereken bir husus bulunmaktadır. Eşin mirastan feragat etmesi onun mal rejiminden doğan alacaklarını kendiliğinden ortadan kaldırmaz. Örneğin eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu bir evlilikte ölüm ile evliliğin sona ermesi sebebi ile mal rejiminin

⁴⁷ Dural/Öz, s. 201.

⁴⁸ Kurşun, s. 2372.

tasfiyesi istenir ise eşin katılma alacağını talep hakkı mirastan feragat sözleşmesinde açıkça kararlaştırılmadıysa kendiliğinden sona ermeyecektir. Eş mirastan feragat sözleşmesi yaparak miras payını kaybetmiş olsa da katılma alacağını talep edebilecektir.

Mirastan feragat sözleşmesinin resmi vasiyetname şeklinde noterde düzenlenmesi gerektiğinden, mal rejimini sözleşmesinin şekil şartlarına da uymak kaydı ile evlenmeden önce ya da evlilik devam ederken mirastan feragat sözleşmesi ile birlikte katılma alacağından vazgeçmesi kararlaştırılabilir. Bu şekilde her iki sözleşme bakımından kanunen aranan şekil şartı yerine getirilmiş olur. Dolayısı ile feragat eden eş miras hukukunda kaynaklanan haklarını kaybetmiş olsa da mal rejimi hukukundan kaynaklanan alacaklarını kaybetmeyebilir.⁴⁹

Eşler katılma alacağından edinilmiş mallara katılma rejimi devam ederken vazgeçebilir. Bu vazgeçme iradesi TMK m. 237/I gereği eşler arasında akdedilecek mal rejimi sözleşmesi ile ortaya konmalıdır. Mal rejiminin sona ermesinden tasfiye tamamlanana kadar muhtemel alacağın, tasfiye sonrası ise geçerli olarak doğmuş bir alacağın, geçerlilik şekline bağlı olmadan ibrası mümkündür.⁵⁰

III. BOŞANMANIN MİRASTAN FERAGAT SÖZLEŞMESİNE ETKİSİ VE EŞLERİN BİRBİRLERİYLE YENİDEN EVLENMESİ DURUMUNDA MİRASTAN FERAGAT SÖZLEŞMESİNİN GEÇERLİLİĞİ

A. Boşanmanın Feragat Sözleşmesine Etkisi

Mirastan feragat sözleşmesi çeşitli sebeplerle sonradan hükümden düşebilir. Bu husus geniş inceleme gerektirmekte olup çalışmamızda

⁴⁹ ; "...Yukarıda belirtilen Dairemizin ilke ve uygulamalarına göre, sağ kalan eşin mirasçılık sıfatı sona ermiş olsa da (mirastan feragat, mirası ret, mirastan çıkartma, mirastan yoksunluk gibi) yasal mal rejimi tasfiyesinden kaynaklanan katılma alacağı isteyebileceği, mirastan feragat ve mirasın reddinin, katılma alacağı bakımından feragat anlamına gelmeyeceği..." (Yarg.8. HD. T. 16.12.2019, E. 5848 K. 11381); Bkz. Mehmet, Akcaal, "Sağ Kalan Eşin Katılma Alacağı ve Bunun Mirasın Tasfiyesine Etkisi", *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2020, C. 6, S. 2, s. 240.

⁵⁰ Mustafa, Dural/Tufan, Ögüz/Mustafa Alper, Gümüş, "Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku", Filiz Kitapevi, İstanbul 2023, s. 262.

sadece boşanmanın feragat sözleşmesine etkisini inceleyeceğiz.

Eşlerin boşanması ile birlikte boşanmanın eşlerin miras haklarını etkileyen bazı sonuçları ortaya çıkar. TMK m. 181/I gereği, boşanan eşler, bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar ve boşanmadan önce yapılmış ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça, kaybederler. Dolayısı ile evlilik birliği ölümle değil de boşanmayla sona ererse, eşler boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren artık birbirlerine mirasçı olamazlar. Ayrıca, boşanma halinde eşlerin birbirleri lehine yapmış oldukları ölüme bağlı tasarruflar da tasarruftan aksi anlaşılmadığı sürece, artık hüküm ifade etmez.

Kanun koyucunun evlenmenin sona ermesini, ölüme bağlı tasarrufların (miras sözleşmesi ya da vasiyetname ile yapılmış tasarrufların) kendiliğinden sona erme sebebi saymasının nedeni, eşlerin evli kaldıkları dönemde çeşitli tasarruflarla birbirlerine menfaat sağlamayı amaçlamaları karşısında boşanma sonrasında boşanma öncesi yapılan tasarruflardan boşanmış eşlerin yararlanmasına imkân vermeyi kural olarak doğru görmemesidir.⁵¹

Miras bırakanın iradesi boşanma halinde dahi eşinin iradi mirasçı olmasını istemesi ya da vasiyet konusu şeyi edinmesi yönünde olabilir. Eğer tasarruftan açıkça bu iradeye ulaşılamıyorsa boşanma ile eşler miras hukuku bakımından birbirlerine karşı sair hak talep edemez.

Boşanmanın feragat sözleşmesine etkisi doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre⁵² mirastan feragat sözleşmesinin eşler arasında yapıldığı ve murisin ölümünden önce boşanma ile evliliğin sona erdiği hallerde MK m. 146 /II (TMK m.181/I) gereği feragat sözleşmesi kendiliğinden hükümsüz hale gelmektedir. Başka görüşe göre⁵³ boşanma ile eşler arasındaki ölüme bağlı tasarruflar hükümsüz hale gelir (TMK.

⁵¹ Bıçakçı, s. 77.

⁵² Antalya, Feragat, s. 238; feragat eden önce ölürse mirastan feragatin hükümsüz hale geleceği görüşünde bkz. Berki, s. 49.

⁵³ Ertaş, s. 2905. Yazara göre, boşanma davası devam ederken feragat eden eş ölmüş ise, feragat edenin mirasçıları TMK m.181/II'ye göre devam edip sağ kalan eşin boşanmada daha ağır kusurlu olduğunu tespit ettirseler bile feragat sözleşmesi varlığını sürdüreceğinden, feragat eden eş TMK. m. 181/I uyarınca mirasçı olmayacaktır. Bkz. Ertaş, s. 2905.

181), mirastan feragat sözleşmesi ölüme bağlı tasarruf olmakla birlikte, bu kuralı mirastan feragat sözleşmesine uygulayıp feragat eden eşi boşandıktan sonra yeniden mirasçı kılmak doğru değildir. Diğer görüşe göre⁵⁴ mirastan feragat sözleşmesinde eşlerin birbirlerine vasiyetname ve miras sözleşmesi ile yapılan tasarruflardaki gibi bir menfaat sağlamayı amaçladığı söylenemez. Burada feragat eden eş gelecekteki beklenen mirasından vazgeçmektedir. Bu halde boşanmanın feragat sözleşmesine etki etmemesi gerekir. Son görüşe göre⁵⁵ ise eşlerden biri ölmeden evvel evlilik birliği sona ererse sağ kalan eş mirasçı olamayacağı için onun mirastan feragatinin de hüküm ifade etmemesi gerekir.

Kanaatimizce boşanmanın feragat sözleşmesine etkisi değerlendirilirken iki farklı gerekçelendirilme yapılabilir. İlk olarak, TMK m.181'e bakarsak boşanan eşler, bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar ve boşanmadan önce yapılmış ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça, kaybederler. Maddede eşlerin "ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları" kaybetmeleri öngörülür. Mirastan feragat sözleşmesi olumsuz miras sözleşmesi olup, olumlu miras sözleşmesindeki gibi her zaman miras bırakanın karşı tarafı lehine kazandırmayı amaçlamaz. Özellikle de ivazsız mirastan feragat sözleşmesinde feragat eden bakımından kazanılan bir hak söz konusu olmayıp bilakis beklenen miras hakkından vazgeçme söz konusudur. Öte yandan mirastan feragat sözleşmesi geniş anlamda ölüme bağlı tasarruftur. Bu nedenle boşanma ile feragat sözleşmenin TMK m.181 gereği kendiliğinden geçersiz olacağı savunulabilir. İkinci olarak ise eş ile akdedilen feragat sözleşmesi yasal şarta bağlanmış gibidir. Şartın yani boşanmanın gerçekleşmediği dönemde eşin miras hukukundan doğan hakkı beklenti düzeyindedir.⁵⁶ Evlilik birliği sona erdiğinde, eş mirasçı sıfatını da taşıyamayacağından, feragat sözleşmesi de kendiliğinden sona erer. Boşanma kararının kesinleşmesi ile mirastan feragat sözleşme-

⁵⁴ Bıçakçı, s. 77.

⁵⁵ Kurşun, s. 2370.

⁵⁶ Beklenti, şarta veya kanuni şarta bağlı işlem vasıtası ile lehine tasarrufta bulunan kimsenin hukuken korunan durumunu ifade eder. Muhtemel mirasçıların mirasçı olmaya yönelik menfaatleri hukuken korunmakta ise beklentiden, korunmamakta ise alelade bir ümitten bahsedilebilir. Bkz. Haluk N. Nomer, Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukuki Sonuçları, İstanbul 2002, s. 130.

sinin etkisi ileriye etkili sona erer.⁵⁷ Feragat edenin miras bırakan-
dan önce ölümü,⁵⁸ mirastan çıkarma sebeplerinin varlığı, boşanma
vs. gibi feragat edenin miras bırakana mirasçı olamayacağını belirli
olduğu tüm hallerde kanaatimizce feragat sözleşmesinin hükümsüz-
lüğü söz konusu olur. TMK m. 548/I (EMK m. 495) “mirasçı atanan
veya kendisine belirli mal bırakılan kişi miras bırakanın ölümünde
sağ değilse, miras sözleşmesi kendiliğinden ortadan kalkar” hükmü
kıyasen uygulanarak da benzer bir sonuca ulaşılabilir. Dural, nişanlı-
lar arasında yapılan miras sözleşmesinin nişanlanmanın sona ermesi
halinde ne olacağına ilişkin kanun hükmü olmadığını, miras sözleş-
mesi ile lehine tasarruf yapılan nişanlının miras bırakandan önce öl-
mesi halinde EMK m. 495 uygulanarak miras sözleşmesinin bu ne-
denle kendiliğinden sona ermesini önermektedir.⁵⁹

Sonuç olarak eşlerin boşanmaları ile birlikte mirastan feragat söz-
leşmesi hükümsüzleşir. Mirastan feragat sözleşmesinde boşanma ha-
linde dahi mirastan feragatin geçerli olması açıkça düzenlenmemişse
kanaatimizce boşanma ile bu sözleşmenin etkisi sona erer.

B. Eşlerin Birbirleri ile Yeniden Evlenmesi Durumunda Feragat Sözleşmesinin Geçerliliğinin Değerlendirilmesi

Mirastan feragat sözleşmesi incelendiğinde eşlerin boşanması ve
yeniden evlenmesi durumunda eşlerin diğerine ya da birbirine miras-
çı olamaması sözleşmede açıklanmış olabilir. Kanaatimizce bu düzen-
leme olmasa dahi bir kez boşanma ile hükümsüz hale gelen feragat
sözleşmesi eşler yeniden evlense de kendiliğinden geçerli hale gelmez.
Eşlerin yeniden feragat sözleşmesi düzenlemesi gerekir. Örneğin, eş-
ler mal rejimi sözleşmesi akdetmiş, sonra da boşanmışlarsa mal rejimi
sözleşmesi de boşanma ile sona erer (TMK m.225, 247, 271). Eşler ye-
niden birbiri ile evlense bile eski mal rejimi sözleşmesi geçerli olmaz.
İstiyorlarsa yeniden mal rejimi sözleşmesi düzenlemeleri gerekir. Bu
örnekteki gibi boşanma ile feragat sözleşmesi de kendiliğinden hü-
kümsüz hale gelir.

⁵⁷ Koşul için bkz. Mustafa Alper Gümüş, Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri, Yetkin, Ankara 2021, s. 1003 vd.

⁵⁸ Berki, s. 49; Yazar aksi görüşte bkz. Antalya, s. 300; BGE 101 II 34.

⁵⁹ Dural, s. 211.

Bir örnek ile konuyu somutlaştırmak isteriz. (A) ve (B) evlendikten sonra ivazsız mirastan feragat sözleşmesi düzenlemiştir. (B), (A)'nın mirasından ivazsız olarak feragat etmiştir. (A)'nın önceki evliliğinden bir kızı bir de oğlu bulunmaktadır. (A) ve (B) evlendikten iki sene sonra boşanmışlardır. Boşandıktan bir yıl sonra ise yeniden evlenmişlerdir. Evlilikleri beş sene sürdükten sonra (A) vefat etmiştir. Bu olayda miras paylaşımı hukuki sorun olarak ortaya çıkabilir. Zira taraflar evlendikten sonra mirastan feragat sözleşmesi düzenlemiş, sonra boşanmış ve yeniden evlenmişlerdir. (A)'nın ölümü üzerine eşlerin boşanmadan önce düzenledikleri mirastan feragat sözleşmesinin etkisi netleştirilebilir. Boşanmanın mirastan feragat sözleşmesine etkisinin olmadığı kabul edilir ise eş miras bırakana mirasçı olamaz ve miras bırakanın ilk evliliğinden çocukları mirasçı olur. Eğer boşanmanın mirastan feragat sözleşmesine etkisinin olduğu kabul edilir ise eş miras bırakanın ilk evliliğinden çocukları ile birlikte mirasçı olur. Kanaatimizce miras bırakan ve eşi boşanma sonrasında yeni bir mirastan feragat sözleşmesi yapmadıysa yukarıda verdiğimiz örnekteki gibi bir olayda sağ kalan eş miras bırakanın ilk evliliğinden olan çocukları ile birlikte mirasçılık sıfatını kazanır.

C. Feragat Sözleşmesinin Hükümsüz Olması Durumunda İvazın İadesi

Eş ile düzenlenen mirastan feragat sözleşmesinin ivazlı olması durumunda, boşanma ile birlikte ivazın iade edilip edilmeyeceği sorun olabilir. Mirastan feragat sözleşmesinin ivazlı olması durumunda bir görüşe göre⁶⁰ feragat sözleşmesinin sona ermesine rağmen verilen ivaz artık feragat eden eşten geri istenemez ancak tarafların mirastan feragat sözleşmesinde bunun aksini kararlaştırması mümkün olabilir. Diğer bir görüş⁶¹ mirastan feragat sözleşmesinin hükümsüz hale geldiğini ve dolayısıyla eşe verilen ivazın da geri istenebilmesini savunur. Yani burada sebepsiz zenginleşmeye ya da sözleşmesel tasfiye ilişkisi kapsamında bir talep hakkı ile ödenmiş ivaz geri istenmesi caizdir.

⁶⁰ Berki, s. 49; Bıçakçı, s. 77.

⁶¹ İmre, s. 312; Albaş, s. 551 (Yazarlar ivazın sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri alınabileceğini belirtmişlerdir); Antalya, Feragat, s.238 (Yazar ivazla feragat ile arasında iradi bir karşılık ilişkisi kurulmuşsa mirasbırakanın eski eşi ile kurduğu feragat sözleşmesinin hükümsüzlüğüne dayanarak taahhüt ettiği ivazı ödemekten kaçınabileceğini belirtmektedir.); Kurşun, s. 2384.

Kanaatimizce boşanma ile hükümsüz hale gelen mirastan feragat sözleşmesi için verilen ivaz geri istenemez. Miras bırakan verdiği bu ivazı, feragat edenin gelecekteki mirasçılık şansına karşılık vermiş ve onun mirasçı olmasını engellemiştir. Mirastan feragat eden mirasçı feragat bedelinin üzerinde alabileceği bir mirastan vazgeçmiş ya da ileride mirasçı olamayacağı halde halihazırda iyi bir karşılık almış olabilir. Dolayısıyla, taraflar için olumlu veya olumsuz değişikliklerin gerçekleşmesi riski feragat sözleşmesinin doğasında vardır ve taraflar bunun külfetine katlanmak zorundadır diyebiliriz. Doktrinde de bu şekilde riskli ve spekülatif bir işlemde temel hatasına, işlem temelinin çökmesine, sebepsiz zenginleşmeye dayanan bir hesaplasmaya yer verilemeyeceği belirtilmektedir.⁶²

Kural olarak ivazlı mirastan feragat sözleşmesi feragat edenin alt-soyunun mirasçılığını etkilemektedir (TMK m.528/III). Yalnız bu etki feragat edenin eş olması durumunda uygulanmaz. Elbette taraflar mirastan feragat sözleşmesine ivazın iadesine ilişkin hüküm koyabilir. Feragat sözleşmesinin hükümsüz kalması halinde ivazın iade edileceği kararlaştırılabilir.

SONUÇ

Mirastan feragat sözleşmesinin eş ile düzenlenmesi halinde eş mirasçılık sıfatını kaybeder, miras bırakanın borçlarından da sorumlu olmaz. Eşin mirastan feragat etmesi onun mal rejiminden doğan alacaklarını kendiliğinden ortadan kaldırmaz, edinilmiş mallara katılma rejiminde eş mirastan feragat sözleşmesinin yapılması ile miras payını kaybedecek olsa da katılma alacağını talep edebilir. Noterde aynı sözleşmede mirastan feragat ve muhtemel katılma alacağından feragat birlikte düzenlenebilir. Bu olasılıkta mirastan feragat eden eşin mal rejiminden doğan alacakları da kalkar.

Mirastan feragat edenin miras bırakandan önce ölümü, ıskat sebeplerinin varlığı, boşanma vs. gibi feragat edenin miras bırakana mirasçı olamayacağının belirli olduğu tüm hallerde, feragat sözleşmesinin hükümsüzlüğü söz konusu olur. Mirastan feragat sözleşmesi geniş anlamda ölümüne bağlı tasarruftur. Bu nedenle boşanma ile

⁶² Serozan / Engin, s. 391.

feragat sözleşmenin TMK m.181 gereği kendiliğinden geçersiz olacağı savunulabilir. İkinci olarak ise eş ile akdedilen feragat sözleşmesi bozucu etkili yasal şarta bağlanmış gibidir. Evlilik birliği sona erdiğinde, eş mirasçı sıfatını da taşıyamayacağından, feragat sözleşmesi de kendiliğinden sona erer. Kanaatimizce eşlerin boşanmaları ile birlikte yasal şart devreye girerek mirastan feragat sözleşmesi hükümsüz hale gelir.

Kanaatimizce bir kez boşanma ile hükümsüz hale gelen feragat sözleşmesi eşler yeniden evlense de kendiliğinden geçerli hale gelmez. Eşlerin yeniden feragat sözleşmesi yapması gerekir. Bu nedenle eşler yeniden mirastan feragat sözleşmesi düzenlemez ise miras bırakanın ölümü tarihinde eş hayatta ise mirastan pay almalıdır.

Katıldığımız görüşe göre ivazlı mirastan feragat sözleşmesinde feragat hükümden düşmüşse verilmiş ivaz artık feragat eden eşten geri istenemez ancak taraflar mirastan feragat sözleşmesinde bunun aksini kararlaştırabilir.

Kaynakça

Kitaplar

- Antalya O. Gökhan, “Miras Hukuku”, C: III, Genişletilmiş 5. Baskı, Seçkin, Ankara 2021.
- Antalya O. Gökhan, “Mirastan Feragat Sözleşmesi”, Alkım Yayınları, İstanbul 1999. (Kıs.Feragat).
- Ayan Mehmet, Miras Hukuku, 9. Baskı, Seçkin, Ankara 2016.
- Berki Şakir, Miras Hukuku, Sevinç Matbaası, Ankara 1975.
- Bıçakçı Levent, Mirastan Feragat Sözleşmesi, İstanbul, Kazancı Matbaacılık, 1999.
- Dural Mustafa, Miras Sözleşmeleri (İsviçre, Alman ve Avusturya Hukuklarıyla Karşılaştırmalı Olarak), Fakülteler Matbaası, İstanbul 1980.
- Dural Mustafa/Öz, Turgut, Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022.
- Dural Mustafa/Öğüz, Tufan/Gümüş Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2023.
- Eren Fikret/Yücer Aktürk İpek, Türk Miras Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Gümüş Mustafa Alper, Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri, Yetkin, Ankara 2021.
- Hatemi Hüseyin, Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 10. Bası, Onikilevha, İstanbul 2022.

- Hrubesch-Millauer Stephanie, CHK- Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht, Art.457-640 ZGB, Eds. Breitschmid, Peter/Jungo, Alexandra, 3. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG, 2016.
- İmre Zahit /Erman Hasan, Miras Hukuku, 16. Basım, DER Yayınları, İstanbul 2022.
- İnan Ali Naim/Ertuş Şeref/Albaş Hakan, Miras Hukuku, Mevzuattaki Değişikliklere ve Uygulamalardaki Yeniliklere Göre Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 11. Baskı, Seçkin, Ankara 2022.
- İşgüzar Hasan/Demir Mehmet/Yılmaz Süleyman, Miras Hukuku, Yetkin, Ankara 2019.
- Kılıçoğlu Ahmet, Miras Hukuku Genişletilmiş 12. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2022.
- Kocayusufpaşaoğlu Necip, Miras Hukuku, 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987.
- Nomer Haluk N., Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukuki Sonuçları, İstanbul 2002.
- Öztan Bilge, Miras Hukuku, 12. Bası, Yetkin, Ankara 2021.
- Paksoy Meliha Sermin, Zamanaşımından Feragat (TBK 160), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Studhalter Philipp, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), Eds. Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz, Roland Fankhauser, 4. Aufl. Orell Füssli Verlag AG 2021.
- Serozan Rona / Engin Baki İlkay, "Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları", Güncellenmiş 8. Baskı, Seçkin, Ankara 2022.
- Weimar Peter, Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Das Erbrecht, Die Erben: Die gesetzlichen Erben / Die Verfügung von Todes wegen, Art.457-516 ZGB, Eds. Hausheer, Heinz / Walter, Hans Peter Stämpfli Verlag AG, Bern, 2009.

Makaleler

- Akça Neslihan, "Yasal Mirasçıların Mirastan Feragatinden Yararlanacak Kişilerin Tespiti ve Feragatin Hükümden Düşmesi", *İNÜHFD*, Malatya 2019, C.10, S.1, s.237-247
- Akcaal Mehmet, "Sağ Kalan Eşin Katılma Alacağı ve Bunun Mirasın Tasfiyesine Etkisi", *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, İstanbul 2020, C.6, S.2, 231-247.
- Albaş Hakan, "Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hükümlerine İlişkin Bazı Sorunlar", *DEÜHFD*, İzmir 2007, C.9, Özel Sayı, s.535-552.
- Aydıncık Midyat Şirin, "Evlenmeden Önce Mirastan Feragat Sözleşmesi Yapılabilir mi?", *İMİHFD*, İstanbul 2023, C. 8, S. 1, s. 211-237.
- Demirsatan Barış, "Miras Sözleşmelerinde Aşırı Yararlanmanın Uygulanabilirliği", *DEÜHFD*, İzmir 2020, C.22, S.2, s.1053-1088.

Engin Baki İlkay: “Zümrede Halefiyet İlkesi Işığında Mirastan Feragatin Altsoya Etikisi (TMK 528 III Kuralının Anlamı), Prof. Dr. Sermet Akman’a Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 379-403.

Ertay Şeref, “Mirastan Feragat”, *DEÜHFD*, İzmir 2019, C.21, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan Özel Sayı, s. 2893-2909.

Kurşun Ali Suphi, “Eşler Arasında Yapılan Mirastan Feragat Sözleşmesi”, *Legal Hukuk Dergisi*, İstanbul 2017, C.15, S. 173, s. 2361-2388.

İnternet Kaynakları

Kazancı İctihat Bilgi Bankası

Lexpera